

ДО ПИТАННЯ ВІДНЕСЕННЯ ЧАСТКИ У СТАТУТНОМУ (СКЛАДЕНОМУ) КАПІТАЛІ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ ДО ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

ON ISSUE OF ATTRIBUTING SHARES IN A STATUTORY (COMPOSITE) CAPITAL OF BUSINESS ASSOCIATIONS TO OBJECTS OF CIVIL RIGHTS

Заклівець М.О., студент II курсу

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У даній статті проаналізовані проблеми визнання частки у статутному капіталі господарських товариств об'єктом цивільних прав. Розглянуто проблемні аспекти сутності понять як «господарське товариство» та «статутний капітал». Проаналізовано ідеї вчених щодо даного питання та викладено власну позицію. Виокремлена позиція науковців щодо віднесення корпоративних прав до об'єктів цивільних прав, розглянуто положення Концепції оновлення Цивільного кодексу України щодо даного питання. Здійснено заперечення щодо зазначених вище тез у контексті неможливості відчуження майнового корпоративного права окремо від немайнового корпоративного права. Проаналізовано судову практику щодо віднесення часток у статутному капіталі господарських товариств до об'єктів цивільних прав. З'ясовано, що суди використовують на практиці Постанову Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин», у якій частки у статутному капіталі віднесені до об'єктів цивільних прав. Зроблено висновок, що Верховний Суд на практиці не визнає корпоративні права об'єктом цивільних прав. Було звернено увагу на положення іноземного законодавства, зокрема Сполученого Королівства, Індії, Федеральної Республіки Німеччини, Сполучених Штатів Америки. Норми закону зазначених держав свідчать про те, що передаються частки у статутному капіталі, а не корпоративні права. Акцентовано увагу на особливостях регулювання іноземними країнами даного питання. Відображено теоретичні напрацювання вітчизняних науковців щодо правової природи частки як об'єкта цивільних прав, викладено власну наукову позицію щодо даного питання. Проаналізовано національне законодавство, яке відносить частки у статутному капіталі до об'єктів цивільних прав. Відображено проблему віднесення частки до речей та майна в матеріальному розумінні. Звернено увагу, що частку не можна назвати майновим правом. З'ясовано, що частку можна вважати нематеріальним об'єктом права, що має юридичні властивості речі. Викладено власні думки щодо вирішення проблематики визначення об'єктом цивільних прав. Запропоновано створити еквівалент цінних паперів, який би посвідчував наявність частки у статутному капіталі та породжував комплекс корпоративних прав. Зауважено, що частку у статутному капіталі не можна назвати нематеріальним благом у розумінні положень Цивільного кодексу України.

Ключові слова: частка у статутному капіталі, господарські товариства, статутний капітал, корпоративні права, об'єкти цивільних прав, майно, речі.

This paper analyses the problem of attributing shares in a statutory capital of business associations to objects of civil rights. Such problematic aspects of nature of concepts as "business association" and "statutory capital" are also considered. Ideas of scientists regarding this topic are analysed and personal position is described. Scientists' stance on the issue of attributing corporate rights to objects of civil rights is described, provisions of Concept of upgrading Civil Code of Ukraine on this matter are researched. Objection concerning aforesaid theses on the issue of impossibility of transferring property corporate rights separately from non-property corporate rights was made. Judicial practice on matter of attributing shares in statutory capital of business associations to objects of civil rights is analysed. It is stated that courts in their practice use Decree of Plenum of Supreme Economic Court № 4 dated 25.02.2016 "On some issues of practice in resolving disputes, which arise from corporate legal relations", in which a share in statutory capital is attributed to objects of civil rights. It is concluded that Supreme Court doesn't recognize corporate rights as object of civil rights. Special attention is paid to the provisions of foreign legislature of the United Kingdom, India, Federal Republic of Germany, United States of America in particular. Legal norms of noted countries attest, that it is shares in statutory capital, which are being transferred, and not corporate rights. Focus was made on how these issues are regulated in different countries. Theoretical work of scientists regarding legal nature of a share as an object of civil rights is shown along with the own scientific stance on this matter. National legislature, which attributes a share in statutory capital to an object of civil rights by functional purpose, is analysed. It was found that a share in a statutory capital in national legislature is a unique turnoverable object of civil rights. Problem of attributing a share to things or property in material understanding is shown. Attention is paid to the fact that a share can't be called a property right. It is concluded that a share can be thought of as immaterial object of rights, which has legal features of a thing. Own opinion on resolving this problem is described. It is proposed to create an equivalent of securities, which would attest an existence of a share in a statutory capital of other business associations and generate a complex of corporate rights. It is noted that a share in a statutory capital can't be called an immaterial good as it is understood in provisions of a Civil Code of Ukraine.

Key words: share in a statutory capital, business associations, statutory capital, corporate rights, objects of civil rights, property, things.

Вступ. Станом на 16 квітня 2022 року в Цивільному кодексі України досі немає визначення «частка в статутному (складеному) капіталі» (далі – частка), не кажучи вже про відсутність прямого визнання її об'єктом цивільних прав. Дана позиція законодавця викликає хвилю дискусій серед науковців, які мають неоднозначну позицію щодо даної проблеми. Незважаючи на це, різноманітними нормативно-правовими та правозастосовними актами опосередковано підтверджується, що частки, які не оформлені як цінні папери, можна вважати об'єктом цивільних прав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останніми роками різні аспекти проблематики визнання частки об'єктом цивільних прав досліджувалися такими вченими: І. В. Спасибо-Фатеева, А. В. Смітюх, Ю. М. Жорнокуй, В. Г. Оцел, Т. М. Шемета, В. М. Кравчук, О. А. Воловик, Р. С. Фатхудинов, Д. В. Степанов, С. Я. Рабовська,

С. А. Бобков та іншими. Незважаючи на значну кількість позицій щодо даного питання, визнання частки товариства як об'єкта цивільних прав досі потребує додаткового наукового обґрунтування, залишається незмінним ряд проблем загалом щодо правової природи частки через різноманітне розуміння аспектів даної категорії.

Мета. Метою статті є дослідження часток, що не оформлені як цінні папери, як об'єктів цивільних прав. Для досягнення поставленої мети були поставлені завдання: проаналізувати нормативно-правові акти, норми яких стосуються часток; з'ясувати сутність, правову природу часток як об'єктів цивільних прав; на основі систематизації думок учених викласти власну наукову обґрунтовану позицію щодо частки як об'єкта цивільних прав.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж досліджувати що саме є часткою, нам варто розкрити

детально сутність таких понять як «господарське товариство» та «статутний капітал». Господарське товариство, відповідно до частини першої статті 113 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) є юридичною особою, статутний капітал (складений капітал) якої поділений на частки між учасниками [1]. У свою чергу, господарські товариства можуть мати різні організаційно-правові форми, зокрема: повні товариства, командитні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або додатковою відповідальністю, акціонерного товариства. Статутний капітал, відповідно до Словнику фінансово-правових термінів, є сумою вкладів засновників та учасників господарського товариства [2], а пункт 19 частини першої статті 2 Закону України (далі – ЗУ) «Про акціонерні товариства» містить визначення статутного капіталу, як капіталу товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства [3]. Хоч дане визначення й стосується виключно юридичних осіб, що мають організаційно-правову форму акціонерного товариства, але на нашу думку, воно надає можливість у подальшому сформулювати уніфіковане поняття статутного капіталу, що стосується всіх інших товариств.

В. Г. Оцел розуміє статутний (складений) капітал як «певне майно, що сформоване із вкладів засновників (учасників) товариства та основне призначення якого полягає в акумуляції необхідного для функціонування майна товариства та забезпечення майнових вимог кредиторів цього товариства у випадку невиконання чи неналежного виконання товариством своїх зобов'язань» [4, с. 96].

І. В. Спасибо-Фатеева вважає статутний (складений) капітал «виразником майнового мінімуму або базису господарського товариства, реальної вартості активів, «ядром корпоративної власності, визначальним для корпоративного управління» [5, с. 30].

Бельтюкова Є. М. називає статутний (складений) капітал «виділеними підприємству або залучені ним на засадах, визначених законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання» [6, с. 78].

На нашу думку, статутним (складеним) капіталом товариства варто назвати загальний капітал (майно) товариства, що формується із вкладів, які обумовлюють розмір частки кожного з учасників. Зазначимо, що наразі існує одна з колізій між ЦК та Господарським кодексом України (далі – ГК). Попередні автори говорили про виділення фінансових ресурсів або передавання грошового еквіваленту майна підприємству, яке вони розуміли самостійним суб'єктом господарювання, юридичною особою згідно з частиною першою статті 62 ГК [7], хоча сам термін «підприємство» у статті 191 ЦК не використовується у значенні «юридична особа», а застосовується як «єдиний майновий комплекс», що є об'єктом права, якому відповідно неможливо щось передати у власність. Щоб уникнути даної колізії, ми вважаємо, що треба говорити про виділення учасниками фінансових ресурсів або передавання грошового еквіваленту майна у статутний капітал саме господарського товариства у розумінні цих категорій з позицій ЦК, а не ГК. Вважаємо, що вклади (внески) можна вважати не просто сплатою отриманих учасниками майнових прав, а саме корпоративних прав, які поділяються на майнові та немайнові, що підтверджується наявністю права власності на частку та відомостями про склад учасників у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр).

Розкриття суті понять «господарські товариства» та «статутний (складений) капітал» надає нам можливість розглянути більш детально, що саме є часткою. Хочемо знову звернути увагу, що в даній статті мова буде йти

саме про частку як об'єкта цивільних прав всіх інших господарських товариств, окрім акціонерного, оскільки питання оборотоздатності акцій, на нашу думку, достатньо обґрунтоване на науковому та законодавчому рівнях. Варто почати з того, що деякі науковці взагалі визначають саме корпоративні права об'єктом цивільних прав, а не безпосередньо частку. Прихильниками такого підходу варто назвати С. Я. Рябовську, В. А. Васильєву, С. С. Кравченко. Друга вчена зазначає, що саме корпоративні права є оборотоздатними, а в договорах, якими опосередковується перехід корпоративних прав, предметом договору є саме корпоративні права, а не частка або право на частку [8, с. 110]. Третій вчений підтримує попередню позицію та стверджує, що частка учасника в статутному (складеному) капіталі господарського товариства є виразником його корпоративних прав, тому об'єктами права власності учасників господарських товариств є корпоративні права, так само дійсним об'єктом, з яким вчиняються правочини, мають бути корпоративні права, а не частка в статутному капіталі [9, с. 5]. Не може не привернути увагу позиція, яка викладена в Концепції оновлення Цивільного кодексу України (далі – Концепція). Так, авторами передбачається доцільність віднесення до об'єктів цивільних прав саме корпоративні права, аргументуючи це тим, що на практиці вони вже давно стали оборотоздатним об'єктом цивільного обороту [10, с. 11].

Важко погодитися з вищезазначеними позиціями, тому далі ми наведемо наші аргументи щодо того, що саме частка є об'єктом цивільних прав. Ст. 177 ЦК України серед об'єктів цивільного права передбачає майнові права, а відповідно й майнові корпоративні права, а тому виникає питання: чи можуть наприклад ті ж немайнові корпоративні права, які не визнаються об'єктом цивільних прав, бути предметом договору? На перший погляд згадана вище стаття наводить на думку, що створена колізія: об'єктом цивільних прав є частка, а також майнові корпоративні права, які підтверджуються цією часткою, але абзац 5 п. 1 Листу про корпоративні права засновника, структурні підрозділи та відокремлені юридичні підрозділи юридичної особи Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва (зараз – Державна регуляторна служба України) від 18.03.2007 № 1918/0/2-07 зазначає, що корпоративні права є різновидністю майнових прав, які безпосередньо пов'язані з майном і не можуть відчужуватися окремо від майна [11]. На нашу думку, у даному положенні фактично зазначено, що корпоративні права не можуть відчужуватися окремо від частки учасника. Крім того, можна побачити наступну проблему: цим листом по суті прирівняно немайнові корпоративні права до майнових прав, ігноруючи той факт, що корпоративні права самі по собі складаються також і з немайнових, які відчужувати виявляється ще більш проблематичним, ніж майнові. Так, В. М. Кравчук відстоює тезу про доцільність передачі окремих корпоративних прав, у тому числі – немайнових третім особам, оскільки вони можуть бути об'єктами самостійних спеціальних корпоративних правовідносин [12, с. 11]. Складно уявити ситуацію, коли учасник господарського товариства, що має право власності на частку, що підтверджується договором або відомостями в Єдиному державному реєстрі, відчужує своє немайнові корпоративні права, включаючи право на управління товариством іншої особи, залишаючи при цьому свої майнові корпоративні права. За таких умов виходить, що фактично утворюється два учасники, один «пасивний» (отримує прибуток), а інший «активний» (бере участь в управлінні). Подібне змусить запровадити механізм регулювання даних випадків, які на нашу думку, ускладнять діяльність товариства та створить надмірне регулювання даних відносин, зокрема виникає риторичне питання: що завадить «активному» учаснику блокувати сплату дивідендів «пасивному» учас-

нику, посягати на його майнове право? За запропонованим Нами сценарієм можливими є, наприклад, правовідносини представництва, коли представник відображає волю учасника в управлінні товариством, але тоді взагалі не можна говорити про будь-яке відчуження корпоративних прав. На нашу думку, відчужується саме частка, яка власне породжує наявність комплексу корпоративних прав, що є взаємозалежними, оскільки майнові та немайнові корпоративні права органічно пов'язані між собою, адже щоб отримувати прибуток, як учасник, треба також мати і право на участь в управлінні товариством та інші немайнові корпоративні права. Варто також зазначити, що відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 116 ЦК учасники господарського товариства мають право у порядку, встановленому установчим документом товариства та законом здійснити відчуження частки (її частини) у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у товаристві, у порядку, встановленому законом. Зазначене може бути ще одним аргументом щодо віднесення частки у статутному капіталі до об'єктів цивільних прав не лише за ознаками, що викладені в положеннях інших статей, але й за прямою вказівкою статті, яка стосується видів об'єктів цивільних прав.

Оскільки автори Концепції зазначають, що відчуження корпоративних прав підтверджено практикою, то варто безперечно звернутися до судової практики, яка заперечує попередню думку. Так, Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду (далі – КГС ВС) у постанові від 13.11.2018 р. у справі № 910/605/18 виклав нову правову позицію щодо того, що об'єктом договору купівлі-продажу є саме частка у статутному капіталі ТОВ, право на яку є майновим, тобто майнове право є оборотоздатним об'єктом. Крім того, КГС ВС розділив поняття «частка у статутному капіталі ТОВ» та «корпоративні права», підкресливши, що «корпоративні права не можуть переходити у власність набувача, тобто корпоративні права не є об'єктом права власності» [13]. Надалі і Велика Палата ВС п. 7.3. постанови від 08.09.2020 р. у справі № 916/667/18 абсолютно справедливо визначає, що за своєю правовою природою спірний договір є договором купівлі-продажу, предметом якого виступають частки у статутному капіталі [14]. Крім того, право власності на частку, відповідно до п. 2.6 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» «виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін... Набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до ТОВ» [15]. Ця правова позиція підтверджується постановою від 10.10.2019 р. у справі № 911/2218/18, у якій ВС зробив висновок, що право власності на частку в статутному капіталі ТОВ у третьої особи виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін [16].

Варто також звернутися до іноземного законодавства, яке може виступати аргументом для заперечення тези щодо віднесення корпоративних прав до об'єктів цивільних прав. Так, у ст. 544 Закону Сполученого Королівства «Про компанії» від 2006 року зазначено, що частки та будь-який інший інтерес учасника можуть передаватися (відчужуватися) відповідно до установчих документів компанії (товариства), але згідно згідно зі ст. 541, не можуть бути успадковані та вважаються рухомим майном [17]. У ст. 28 частини 1 глави 3 Закону Індії «Про компанії» від 2013 року міститься положення про те, що коли учасник компанії (товариства) забажає передати (відчужити) свою частку частково або повністю, то він, після консультації з Радою Директорів та у відповідності до положень чинного законодавства, має право це зробити згідно з чинною процедурою [18]. У ст. 15 Закону Феде-

ральної Республіки Німеччини «Про товариства з обмеженою відповідальністю» зазначено, що частки можуть відчужуватися та успадковуватися. Договір щодо передачі частки має бути нотаріально посвідчений [19]. У пункті а параграфу 6.27 Модельного Закону США «Про комерційні компанії», який використовується в 24 штатах, зазначено, що обмеження щодо передачі (відчуження) існують саме з приводу часток, а не корпоративних прав. Так, установчі документи компанії (товариства), закони, угоди між учасниками чи угода між учасником та компанією (товариством) можуть накладати обмеження щодо передачі (відчуження) чи реєстрації передачі (відчуження) часток компанії [20].

Якщо повертатись до поняття частки як об'єкта цивільних прав з точки зору теорії, то варто звернути увагу на цікаву позицію А. В. Смітюха, який вважає, що доречним буде об'єднати частки акціонерного товариства та інших господарських товариства в одну категорію, один символічний об'єкт цивільних прав. Так, було висунуто тезу, що «частка (корпоративний пай на думку автора) є оборотоздатним символом, що посвідчує корпоративні права, є субститутом корпоративного вкладу, об'єктом речових прав і повинна обліковуватися в Єдиному державному реєстрі або у депозитарній системі (якщо корпоративний пай є акцією)» [21, с. 92]. Ми погоджуємося, що частка є оборотоздатним об'єктом, але вона скоріш породжує, а не посвідчує корпоративні права, адже вони виникають після отримання частки у власність. Позиція даного вченого варто визнати обґрунтованою особливо в контексті віднесення часток (або паїв, як зазначає автор) до об'єктів цивільних прав саме як оборотоздатних символів, що на нашу думку, може поставити крапку в довгій дискусії щодо правової природи частки.

Частка, як об'єкт, є відображенням факту внесення вкладу, який частково або повністю сформував загальний капітал (майно) товариства, що у свою чергу породжує комплекс корпоративних прав. А. В. Смітюх доречно зазначив про це наступним чином: «частка як об'єкт прав виникає у зв'язку з тим, що певна особа передає оборотоздатне майно як внесок у власність товариства (у категоріях інвестиційного права – інвестицію) і, відповідно, втрачає право власності на таке майно. Натомість така особа набуває право власності на певний оборотоздатний еквівалент – частку, який стає субститутом, замінником внеску (у категоріях інвестиційного права – об'єктом інвестування). Частка не є окремим майновим правом, сукупністю корпоративних прав або корпоративних прав і обов'язків, вона є лише оборотоздатним субстратом корпоративних прав sui generis. Корпоративні права йдуть за часткою: той і тільки той, хто є власником частки, має корпоративні права і, відповідно, статус учасника товариства» [22]. Дійсно, частка, відповідно до позиції законодавця, є особливою правовою конструкцією, унікальним оборотоздатним об'єктом права. Але виникає, на нашу думку, найбільша проблема даного питання: частка є не предметом матеріального світу.

Варто знову звернути увагу, що ст. 177 ЦК визначено наступні об'єкти цивільних прав: речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага. Так, відповідно до ст. 179 ЦК, річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Частку не можна назвати предметом матеріального світу, хоч щодо неї і можуть виникати певні цивільні права та обов'язки як до об'єкта права. Не можна назвати в розумінні законодавства частку й майном, оскільки ст. 190 ЦК визначено, що майном вважається річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Дана стаття вражає тим що вона не конкретизує що саме є «іншим майном», яке є об'єктом цивільних прав за

ст. 177 ЦК. Віднесення частки до «іншого майна» та конкретизація її особливостей як нематеріального майна або активу в даній ситуації були би одними зі шляхів вирішення суперечностей та проблематики визначення правової природи частки. Хоч майнові права й визначаються як неспоживні речі та визнаються речовими правами, але частка таким правом не є, вона є об'єктом. Так, відповідно до ст. 21 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» можливим є відчуження часток. Крім того, частка, як об'єкт цивільних прав, може перейти у спадщину, а не корпоративні права. Наприклад, у ст. 23 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» зазначено, що в разі смерті учасника товариства його частка переходить до спадкоємця без згоди учасників товариства. Як ми бачимо, у даній статті нема ні слова про спадкування саме корпоративних прав. Таким чином, можна прийти до висновку, що законодавством частка визнається об'єктом права лише за функціональними призначенням. Це підтверджується тим, що частку складно назвати майном відповідно до положень ЦК, річчю в матеріальному розумінні вона не є, а також не є й майновим правом, оскільки частка їх власне й породжує в контексті паралельного набуття комплексу майнових прав власником частки, учасником, але Ходико Ю. Є. слухаю зазначив, що можна говорити про існування безтілесних (нематеріальних) речей, але із притаманними їм юридичними властивостями останніх, що дозволять мати окремий правовий режим [23]. На нашу думку, частку, як об'єкт права, можна назвати безтілесною річчю, майном, тобто такою, яка позбавлена матеріальної форми. Це підтверджується положеннями ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», за якими частка, як і будь-яке інше майно, будучи при цьому нематеріальною, може відчужуватися. На нашу думку, доречним шляхом вирішення проблеми визначення правової природи частки у майбутньому було б створення певного еквіваленту акцій для інших господарських товариств, який може відчужуватися, породжувати корпоративні права для його власників, а також безпосередньо підтверджувати наявність частки у статутному капіталі. Такий підхід міг би усунути всі суперечності та непорозуміння, які пов'язані з віднесенням частки до об'єктів цивільних прав. Дещо схожий уніфікований підхід був реалізований уже зазна-

ченим Законом Сполученого Королівства «Про компанію», який скасував різницю між акцією (stock) і часткою або паєм (share), які відтепер позначаються єдиним терміном – share як наслідок, інституціональна різниця між цими поняттями зникла. Компанія може виконати низку вимог і вивести свої share на біржу: у такому випадку share відповідатиме розумінню акції в Україні [22, с. 127].

Законодавцю варто звернути серйозну увагу щодо конкретизації правової природи частки та її місця в системі об'єктів цивільних прав. О. Р. Кібенко зазначає, що «частка є нематеріальним благом, вона не існує в матеріальній формі» [24, с. 223]. Ми можемо погодитися з цією позицією лише частково. Безперечно, що сама частка існує в нематеріальній формі, але є сумнівним віднесення її саме до нематеріальних благ. Так, у Главі 15 ЦК зазначається, що нематеріальними благами є результати інтелектуальної, творчої діяльності; інформація, особисті немайнові блага. Варто зазначити, що хоч відомості про частку учасника, які обліковуються в Єдиному державному реєстрі, можна назвати інформацією, але відчужуються не відомості, а сама частка, що як уже зазначалося, є специфічним нематеріальним майном або активом, а відповідно оборотоздатним об'єктом права, наявність у власності якого породжує комплекс корпоративних прав.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що право власності особи на частку, яка є об'єктом цивільних прав, посвідчує в неї наявність комплексу корпоративних прав як учасника товариства. Крім того, частка, є об'єктом цивільних прав, бо вона, а не корпоративні права, може бути відчужена безоплатно або платно іншим учасником товариства або третім особам, що підтверджується частиною першою ст. 21 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», не кажучи вже про те, що згідно зі ст. 23 даного закону, успадковується саме частка, а не корпоративні права. До того ж частка, як об'єкт цивільних прав, не є вилученою з цивільного обороту або обмеженою в ньому, а також не є невід'ємною від фізичної чи юридичної особи. Наявність частки породжує комплекс корпоративних прав для її власника (учасника товариства). Крім того, теза про те, що саме частка є об'єктом цивільних прав, а не корпоративні права підтверджується після аналізу судової практики та законів іноземних держав, які регулюють дану сферу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України. Чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2021 р.: (відповідає офіційному текстові). Київ : «Центр учбової літератури», 2021. 304 с.
2. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю. н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., переробл. і доповн. Київ : Алерта, 2011. 558 с.
3. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 23.04.2022).
4. Оцел В. Г. Поняття та правова природа частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю. *Національний юридический журнал: теорія і практика*. 2016. Вип. 5. С. 95–99.
5. Спасибо-Фатеева І. В. Корпоративне право. 2006. № 7. С. 25–41.
6. Бельюткова Є. М. До питання про передачу прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. Вип. 6. С. 78–81.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 21.04.2022).
8. Васильєва В. А. Корпоративне право як об'єкт спадкових прав. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства*. 2010. Вип. 23. С. 109–113.
9. Кравченко С. С. Юридична природа прав учасників господарських товариств : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2007. 213 с.
10. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.
11. Про корпоративні права засновника, структурні підрозділи та відокремлені підрозділи юридичної особи : Лист Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 18 березня 2007 року № 1918/0/2-07. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1918563-07> (дата звернення: 12.03.2022 р.).
12. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Х., 2010. 38 с.
13. Постанова КГС ВС від 13.11.2018 р. у справі № 910/605/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77821192> (дата звернення: 22.02.2022 р.).
14. Постанова ВП ВС від 08.09.2020 р. у справі № 916/667/18. *ZakonOnline* : веб-сайт. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/92284198> (дата звернення: 22.02.2022 р.).
15. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16> (дата звернення: 22.02.2022 р.).

16. Постанова КГС ВС від 10.10.2019 у справі № 911/2218/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85014645> (дата звернення: 22.02.2022 р.).
17. Companies Act 2006 of United Kingdom. Законодавство Сполученого Королівства : веб-сайт. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/part/17#:~:text=540Shares,in%20accordance%20with%20section%20620> (дата звернення: 16.04.2022 р.).
18. Companies Act 2013 of Republic of India. Міністерство з корпоративних справ Індії : веб-сайт. URL: <https://www.mca.gov.in/Ministry/pdf/CompaniesAct2013.pdf> (дата звернення: 16.04.2022 р.).
19. Act on Limited Liability Companies of Federal Republic of Germany. Законодавство Федеральної Республіки Німеччини : веб-сайт. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/englisch_gmbhg.html#p0112 (дата звернення: 16.04.2022 р.).
20. Model Business Corporation Act. LexisNexis: веб-сайт. URL: http://www.lexisnexis.com/documents/pdf/20080618091347_large.pdf (дата звернення: 16.04.2022 р.).
21. Смітюх А. В. Щодо правової природи частки у статутному капіталі господарського товариства. Правова держава. 2015. № 19. С. 89–94.
22. Смітюх А. В. Корпоративні права та корпоративні паї (частки): теоретико-правові аспекти : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 662 с.
23. Ходико Ю. Є. Спільні об'єкти річового правовідношення та їх правовий режим. Право і суспільство. 2017. № 6. С. 85–90.
24. Корпоративне право крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 512 с.